

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

במ קמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים: (ז) וכל הארץ באו מצרימה לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל הארץ: מב (ח) וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה התראו: (ט) ויאמר הנה שמעתי

תרגום אישכנזי שיה

וואר, אונד פֿערקויפֿטע אן מצרים, דען דיא הונגערסנאָטה נאָהם צו אים לאַנדע מצרים. (ז) אונד אללע אויס דעם לאַנד דע אומהער, קאָמן נאָך מצרים צו יוסף, אום איינצוקויפֿען, דען דיא הונגערסנאָטה וואָר גראָס אין דעם לאַנדע. מב (ח) אלס יעקב מערקטע, דאָס אין מצרים נאָך געטרוידע פֿייל וואָר, שפראַך ער צו ווינען זאָהנען: וואָס זעהט איהר איך איינאָנדער אָן? (ט) אונד שפראַך פֿערנער: איך האָבע געהאָרט, דאָס אין מצרים

תרגום אונקלוס

ובין למצראי וחקיף בפנא בארעא דמצרים: (ז) וכל היירי ארעא אחו למצרים למובן עבורא מן יוסף ארי חקיף בפנא בכל ארעא: מב (ח) ויחזא יעקב ארי אית עבור מודבן במצרים ואמר יעקב לבנוהי למא תחחזון: (ט) ואמר הא שמעית ארי אית עכורא

ר ש י

למלכים. שבר ל' מבר ולשון קנין הוא כאן משמש לשון מבר. שברו לנו מעט אוכל. לשון קנין. ואל תאמר אינו כי אס בחבואה שאף בין וחלב מנינו ולכו שברו בלא כסף וגו' (ישעיה כ"ה): (נו) וכל הארץ באו מצרים. אל יוסף לשבר. ואס תדרשהו כסדרו היה לריך לכחוב לשבר מן יוסף: מב (א) וירא יעקב כי יש שבר במלרי' ומהיכן ראה והלא לא ראה

אלא שמע שאמר הנה שמעתי וגו'. ומהו וירא ראה באספקלריא של קדש שעדיין יש לו שבר במלרים ולא היחה נבואה ממש להודיעו בפירושה יוסף: למה תתראו. למה תראו עלמכם כפני בני ישמעאל ובני עשו כאלו אתם שנעים באותה שעה עדיין היה להם חבואה. ומסי

ב א ו ר

לוקח השבר, והנה הפעולה על שניהם אבל בנין הפעיל ממנו אינו נוסף אלא על המוכר לפי שהפעולה יולאת מאתו ובנין הפעיל ברוב הוא יולא, (הרד"ק בשרשים שרש שבר): (נו) וכל הארץ, באה המלה הזאת ע"ד הפלגת הרבוי: באו מצרים לשבר אל יוסף, הפוך וכל הארץ באו מצרימה אל יוסף לשבר, ואס תדרשהו כסדרו הי' לריך לכחוב לשבר מן יוסף, כן פי' הראש"ע והראש"ס, וכן הוא בנוסחאות חדשות של פירושי רש"י ז"ל, וכן מתורגם בל"א. והנה אונקלוס וינ"ע תרגמו מן, והנגינה תסכים לתרגומם, כי אס הי' פירושי מהוסף, ראוי להיות מלת לשבר בטעם מפסיק יותר מהטעמים שלפניו, ובאופן זה, וכל הארץ באו מצרימה לשבר אל יוסף:

מב (א) וירא יעקב, בעבור היות התרגום נחברו במקום אחד במות הראש יתלימו זו בזו כמו ראה רוח בני (לעיל כ"ז כ"ז), ומתוך האור (קהלת י"א ז), וכן וירא יעקב כי אחריו כחוב הנה שמעתי. (הראש"ע): למה תתראו, למה תראו עלמכם כפני בני ישמעאל ובני עשו כאלו אתם שנעים באותה שעה עדיין הי' להם חבואה, (רש"י), והוא מגמרא דתענית (דף י' ע"ב), ור"א נחור בגמקויו לס' השרשים שרש ראה כתב שוותר נכון לפרש למה תתראו למה תראו איש את אחיו ולא תלכו לשבר שבר, וכן פי' ר"ע ספורנו וכח למה

כִּי יִשְׁכַּב בְּמִצְרַיִם רְדוֹ שְׁמָה
 וְשָׁכְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנָהִיָּה וְלֹא
 נָמוּת: (ג) וַיִּרְדּוּ אֲחֵי יוֹסֵף עִשְׂרָה
 לְשָׁבֶר בַּר מִמִּצְרַיִם: (ד) וְאֶת־
 בְּנֵימִין אֲחֵי יוֹסֵף לֹא־שָׁלַח יַעֲקֹב
 אֶת־אֲחָיו כִּי אָמַר פֶּן־יִקְרָאנוּ
 אֶסְסוֹן: (ה) וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְשָׁבֶר בְּחֹדֶף הַבָּאִים כִּי־רָחִיָּה
 הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (ו) וַיּוֹסֶף

מצרים נעטר ידע פיל איזט
 רויט הינאב, אונד קויפט
 אינו דא איז, דאמיט ויר
 דאילעכען ערהאלטען, אינד
 ניכט שטערבען. (ג) צעהן בריי
 דער יוסף'ס הויזטען הינאב,
 פאן מצרים נעטריידע אינען
 קיינען: (ד) בנימין אבער
 יוסף'ס ברודער, שיקטע יעקב
 ניכט מיט זינען בריידערן, דען
 ער שפראך: עם קאננטע איהם
 אונגליק בעגענען (ה) דיא קינ-
 דער ישראל'ס קאמען אונטער
 אנדערן אקאממענדען אינען
 קיינען: דען אים לאנדע כנען
 וואר הונגערס נאטה. (ו) יוסף

הוא

תרגום אונקלוס

עבֹרָא מוֹדְבִין בְּמִצְרַיִם חוּחוֹ לְחַמֵּן וּזְבוּנֵוּ
 לָנָא מְחַמֵּן וְנִיחֵי וְלֹא נָמוּת: (ג) וְנָחַתוּ
 אֲחֵי יוֹסֵף עִסְרָא לְמִזְבֵּן עִבְרָא מִמִּצְרַיִם:
 (ד) וְיַחַד בְּנֵימִין אֲחֵיוֹ דְיוֹסֵף לֹא שָׁלַח יַעֲקֹב
 עִם אֲחָיוֹ אֲרֵי אָמַר דְּלִמָּא יַעֲרַעֲנִיָּה מוֹהָא:
 (ה) וְאֵתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִזְבֵּן עִבְרָא בְּגוֹ
 עֲלִיָּא אֲרֵי הוּדָה כִּפְנָא בְּאַרְעָא דְכְנָעַן:
 וְיוֹסֵף

ומפי אחרים שמעתי שהיא לשון כמישה
 למה תהיו כחזאים ברעב. ודומה לו
 ומרוה גם הוא יורה (משלי י"א): (ב) רדו
 שמה. ולא אמר לנו רמו למאחיס ועשר
 שנים שנשתעבדו למצרים כמנין רדו:
 (ג) וירדו אחי יוסף. ולא כתב בני יעקב
 מלמד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו
 כלם להתנהג עמו באהבה ולפדותו בכל
 משון שיפסקו עליהם: עשרה. מה חלמוד
 לומר זה לא כתב ואת בנימין אחי יוסף
 לא שלח אלא לעניין האהבה היו חלוקין
 לעשרה שלא היתה אהבת כלם ושנאת כלם
 שיה לו אבל לענין לשנור בר כלם לב אחד להם כנ"ר: (ד) פן יקראנו אסון. ובניית לא יקראנו אמר ר'
 אליעזר בן יעקב מכאן שהשטן מקטרג בשעת הסנה: (ה) בחוד הבאים. מטמיין עממן שלא
 יכירום לפי שכוה להם אביהם שלא יתראו שלא תשלט בהם עין הרע שכולס נאים וכולס גבורי:
 וישחמו

והוא
 וישחמו

ב א ו ר

למה חניעו זה אל זה וכל אחד מכס מפסה שילך חבירו כאמרם ז"ל קדירה דאחפי לא חמימא
 ולא קרירא וכן נחראה פנים שנראה זה אל זה עכ"ל, ובפי' זה נחר המתרגם האשכנזי:
 (ב) רדו שמה, לפי פשוטו אמר רדו לפי שא"י היא נהרים וארץ מצרים בשפל חשב נגדה,
 ולכן ממזרים לא"י נאמר לשון עלי, ויעל אברם ממזרים (לעיל י"ג א'), ולהפך מא"י למזרים
 נאמר לשון ירדה, וירד אברם ממזרימה (שם י"ב י'): ושברו לנו, וקנו לנו שנה: (ג) וירדו
 אחי יוסף עשרה, כי לא היו המעביר מוכר לשום קונה אלא בעד בית אחד ולא בעד רבים
 פן יעשה בו סחורה כמו שהוא המנהג בשני דעב, (ר"ע ספורנו), וכן סופר בספר היצר
 שכוה יוסף שלא ישבור כל איש כי אים מחיית ביתו, אבל לכוונה אחרת כדי שיכרתו גם אחיו לנוא
 למזרים, כי יראו חולי יתנו כסף לשאר יושבי כנען הנאים ממזרימה לשבור בר, להביא גם
 להם: (ד) אסון, מות בידי אדם או בידי שמים, והמתרגם האשכנזי תרגם (אונקלוס), לפי
 הכוונה: (ה) בחוד הבאים, שהיו הולכות שם סבורות יחד להמלט מן השלילים שרבו אז בימי

הוא השליט על הארץ הוא
המשביר לכל עם הארץ ויבאו
אחי יוסף וישתחוו לו אפים
ארצה: (ו) וירא יוסף את אחיו
ויכרם ויתנבר אליהם וינדבר
אתם קשות ויאמר אליהם מאין

באתם

תרגום אשכנזי שיט

רעניערטע דאן לאנד, ער פער:
קויפטע אויך געטריידע דעם
געזאממען פאלקע דעם לאנד
דעם. נון קאמען דיא ברודער
יוסף'ס, אונד ביקטען זיך פאר
איהם מיט דעם אנגעזיכטע צור
ערדע. (ו) אלס יוסף זיינע בריו
דער זאך, ערקאנטע ער זיא,
שטעללטע זיך אבער גענען זיא
פרעמה, רעדטע הארט מיט
איהנען, אונד שפראך: וואָ

ר ש י

תרגום אונקלוס

(ו) ויוסף הוא דשליט על ארעא הוא מובין
עבורא לכל עמא דארעא ואחו אחי יוסף
וסגידו ליה על אפיהון על ארעא: (ז) ויחוא
יוסף ית אחיהו ואישתמוד עיניו ויחשיב מה דמליל עמהון ומליל עפיהון קשין ויאמר
להון

ב א ו ר

הרעב. (ר"ע ספורנו): (ו) הוא המשביר, מוכר השבר יקרא שובר ומשביר פעל יולא לשלישי
מזה לאנשי שיבירו ומלה היו הקוני' נאם אליו כי כן כוס שלא ימכרו עד שיבואו לפניו
הקונים וישאלו ממנו בחמה שילוח שימכרו להם וזה נענו אמו שביבאו יתראו אליו
על כל פנים וכן עשו. (מ"י): (ז) וירא יוסף את אחיו ויכירם, מיד שראה אותם הכירם:
ויחנבר אליהם, עשה את עצמו כאלו לא הכירם, ודבר עמהם קשות, ואנקלוס מרגס פה
כוונה רחוקה מאוד, ומשיב מה דמליל עמהון, ונראה לי שכוונתו לפרש ויתנבר כמו ויתנבל,
בחילוף הרי"ש בלמ"ד, כמו שיחשבו קצת מדקדקים במלת וידע אלמנותיו ועריהם המריב
(יזקחל י"ט ז'), שמפרשים כמו ארמונותיו, וכן ואלו כלם חד (דניאל ב"ל"ח), פירושו והנה,
כמו ואלו ארבע רוחי שמיא (שם ז' ב'), ברי"ש, וכן הוה משתדר להכלותה (שם ו' ט"ו),
כמו משתדל, וכן פי' קצת מפרשים התניח מזרות בעתו (איוב ל"ח ל"ב), מזלות, וכן בחולין
(דף ז' ע"א), חלל מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו, פי' להתגדל, וכן במשנה דאבות
(פ"ב מ"ה) ובמקום שאין אנשים השתדר להיות איש (לפי גז' הערוך), פי' השתדל (וגיין
בערוך ערך גדר א' וערך שדר א'), והנה עם שאין הרי"ש והלמ"ד ממולא אחד נראה לעין
שהם קרובים במנטא, כי הילדים הקטנים שלא נאלם להם עדיין מנטא האותיות בראוי,
ברכותם לדבר אות הרי"ש יחליפוה בלמ"ד: קשות, מיכ"ע מילין קשיין, ומנהג הכתוב שבזא

ה מ ע ר

מב (ו) ויכרם, הפעל נכר נגזר מן הכס נכר, ולא נמלא הקל ממנו, כי מה שמלאנו ביום
נכרו (עובדי א' י"ב), הנכון שהוא"ש כמו שאמר הרד"ק עלמו בסוף דבריו (שם
נכר) ואינו מקיר, והפעל ממנו על שני פנים, אם הוא בעיקר הוראת השם מענין זרות
והכמה (פערקענטען, פרעמד וועררען), כמו כן ינכרו לריומו (דברים ל"ב ז') וכדומה, שאל
הכנר במקום הקל, או שיונה על ההפך והסתגרות הזרות בדרך הכנר הדגוש (ערוקענטען),
כמו ולא נכר שוש (איוב ל"ד י"ט), שפי' הראש"ע כמו זכור, וכן על ואותותם לא תוכרו (שם
כ"ב ט') תכירו, [ונכר מלאנו לו רעים בני גס סקול בסוף יורה לפעמים על השלכת אבנים,
כמו

באתם ויאמרו מארץ כנען
לשבר-אכל: (ח) ויכר יוסף את-
אחיו והם לא הכרהו: (ט) ויזכר
יוסף את החלמות אשר חלם

קאטמט איהר הער? ויא
שפראכען: אויס דעם לאנדע
כנען, שפיווע איינצוקויפען.
(ח) יוסף ערקאנטע צונאך זיין
נע ברודער, אלליין זיא ער
קאנטען איהן ניכט. (ט) יוסף
געדאכטע און דיא טריימע, דיא
ער פאן איהנען געטריימע

תרגום אונקלוס

להון מנו אחריו ואמרו מארעא דכנען
למיזבן עבורא: (ח) ואשתמודע יוסף יח
אחיה ואינון לא אשתמודעוהי: (ט) ואדבר
יוסף ית חלמיה דהוה חלימו להון ואמר
להון

להם כנכרי כדכרים לדבר קשות: (ח) ויכר
יוסף וגומר. לפי שהניחם חתומי זקן:
והם לא הכירוהו. שילא מאללס בלא
חתימת זקן ועכשיו בלא חתימת זקן.
ומ"ח ויכר יוסף את אחיו כשנמסרו בידו
הכיר שהם אחיו ורחם עליהם: והם
לא הכירוהו. כשנפל בידם לנהיג בו אחיה:
(ט) אזר חלם להם. עליהם וידע

ב א ו ר

האחר בלי המת יאר שיבוא בלשון נקבה כמו כי עשית זאת (לעיל ב' י"ג), ועיין מ"ט שם:
(ח) והם לא הכרהו, כי בא עתה לפניהם בחתימת זקן, ועוד שראוהו מושל בכל המלכות
בכנדי מלכות וגם מן הקול לא היו מנייחם אחיו כי על ידי מחורגמן ה' מדבר עמהם
כדכתיב כי המליך ביניהם (לקמן פסוק כ"ג), (הרש"ם), וכן פירש"י, והיא דעת רבנן דרבי
לוי בנ"ר, וכחז הרמב"ן והם לא הכרהו כלל ולא הוכרך עוד להסנוח אליהם וכו', והנה
ישכר וזבולון אינם גדולי מיוסף רק מעט, אבל כיון שהכיר את הגדולים הכיר את כלם
ועוד ה' מכירם מדעתו שיבואו שם והם לא הכירוהו שלא נתנו לנס שיה' העבד אשר מכרו
לישמעאלים הוא השליט על הארץ עכ"ל: ויכר יוסף אח אחיו, כפל המאמר לעורר על
ההתנגדות שבין יוסף לאחיו בענין ההכרה, כמו שזכרנו המתרגם האשכנזי (יוסף ערקאנטע
צוואר וכו' חז"ן). ומדרש אגדה ויכר יוסף את אחיו, כשנמסרו בידו הכיר שהם אחיו ורחם
עליהם, והם לא הכרהו כשנפל בידם לנהיג בו אחיה: (ט) אשר חלם להם, עליהם, וידע
שנחתימו

ה ט ע מ ר

כמו ויסקל באבנים (ט"ז ט"ז י"ג), ופעמים על הסרת האבנים, ויסקלוהו (ישעי' ה' ב'), וכן
הפעל שרש לדעת הרד"ק (עיין שרשים), ולכן גם ההתפעל שזה בהוראתו לפיעל יבוא על
שני החופנים האלה, כי ויתנכר אלפניו הוא מענין הראשון, (ויך פדעווד געטטעוואט), וגם
במעלליו יתנכר נער (משלי כ' י"א), הוא מענין השני (גיבט זיך צו ערקעננען), אבל ההפעל
הוא תמיד בהוראה השניה (עיין שרשים לרד"ק וספר המלים לגעזעניוואט), ומה הכנין נגור
הנפעל (כי כבר באמר בתל"ע שלפעמים הנפעל נגור מן הכבד), כמו כי לא נכרו בחוזה (איכה
ד' ח'), כי מה שאמר בשפתו ינכר שגוף (משלי כ"ו כ"ד), אם שהוא ההתפעל בדעת הכד"ק
בשרשים, או שהוא באמת מל' הכרה, וכמו שזכרנו הארמי שם מחידע, אולם מה שאנכר
אחיו אליהם בידו (ש"א ב"ג ז'), הוא מענין אחר, וענינו מסירה וסגירה כמו שזכרנו וינתן,
וכמו שפי' רש"י והרד"ק, ואולי נחלק הנו"ן במ"ס והוא הפעל מן מנר, כמו שמנינו ההתפעל
התמכר לעשות הרע (מלכים א' ב"א ב') שענינו הנתונה (הוינגעבען), עיין שרש מכר לרד"ק,
ולדעתי אין ספק שאונקלוס הבין ג"כ ויתנכר כאן כמו ויתמכר, ולכן תרגם וישיב, כי כן תי'
התמכר דשנחא, (פי' הרד"ק כל מחשבתך לרע), וכן התמכר (שם כ"ה), ויתמכרו (מ"ג
י"ז י"ז) כלם מלשון מחשבה, והנה יהי' לדעת אונקלוס גם נכר אוחיו אליהם מזה הענין,
הוא מקרא קצר נכר לתת אוחיו בידו, וכמו שהוסיף כאן מה דמליל עמאון. (ט) אשר חלם

להם ויאמר אלהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם: (י) ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך

האטטע, אונד שפראך צואיה: נעון: איהר זייד קונרשאפטערו: איהר זייד געקאממען, דיא שוועקע דעם לאנדעם וואהר צוגעהמען. (י) ויא אנטוואר: טעטען: ניין, מיין הערר!

תרגום אונקלוס

להן אלילי אתון למחוי יח בידקא דארעא איתתון: (י) ואמרו ליה לא רבוני ועבדיך ערוה שנמקרא לשון גילוי ית"א בדיקא דארעא כמו בדיקא הכיית רעוע הכיית אבל לא דקדק לפרשו אחר ל' המקרא: (י) לא אדוני. לא תאמר כן שהרי עבדיך בלו לשבר אבל:

שנתקיימו שהרי השתחוו לו: ערות הארץ. גלוי הארץ מהיכן הוא נראה לכנוס. כמו את מקורה הערה (ויקרא כ'). וכמו עירם ועריה (ויקראל ט"ז) וכן כל ערוה שנמקרא לשון גילוי ית"א בדיקא דארעא כמו בדיקא הכיית רעוע הכיית אבל לא דקדק לפרשו אחר ל' המקרא: (י) לא אדוני. לא תאמר כן שהרי עבדיך בלו לשבר אבל:

ב א ו ר

שנתקיימו שהרי השתחוו לו, (רס"י), והרמב"ן כתב להפך כי בראותו אחיו משתחיים לו זכר את ב' החלומות וראה שלא נתקיים עדיין חף אחד מהם, כי ברא' ראה שכל אחיו ישתחוו לו נאמרו והנה אנחנו מאלמים וגו' (לעיל ל' ז'), והנה לא הי' כאן בנימין, יבב' ראה השמש והירח ואחד עשר כוכבי' משתחיים לו שירמו גם לאביו ואשת אביו וילא אחיו, ולפי שידע בפתרונו כי יקיימו שניהם לכן חשב זאת התחנולה להעליל עליהם ולהכריחם שיביאו את אחיו בנימין היה ויקיים החלום הא', ואח"י יתוודע להם ויביאו גם את אביהם וכל ביתו למצרים ויקיים גם הכ', ולכן לא הניד להם בתחלה שהוא יוסף, כי הי' אביו בא מיד בלי ספק, ולא הי' מקוים החלום הא', ולולי כן הי' יוסף חטא חטא גדול ללער את אביו ולהעמידו ימים רבי' בשבול ואבל על שמעון ועליו ואף אס הי' רכזו ללער את אחיו קנת איד לא יחמול על שיבת אביו, אבל כל הענינים האלה היו ליוסף מתכמתו בפתרון החלומות, כי לולי זאת יש לתמוה כי גם לפני בוא אחיו הלא עמד יוסף במצרים ימים רבים, והי' סקיד נגיד בבית שר גדול במצרים איד לא שלח בתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו כי מצרים קרוב למצרון בששה ימים, ואף אלו הי' מהלך שנה הי' ראוי להודיעו לכבוד אביו ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון, אבל הי' רואה כי השתחיות אחיו לו וגם אביו וכל זרעו, אי אפשר להיות בארצם, והי' מקוה להיותו שם במצרים, כ"ז מדברי הרמב"ן בקצור: ערות הארץ, גלוי הארץ מהיכן היא נראה ליבנש, כמו את מקרה הערה (ויקרא כ' י"ח), וכמו עירום ועריה (ויקראל י"ז ו' ול"ט), וכן כל ערוה שנמקרא לשון גלוי, ואונקלוס תרגם בידקא דארעא, כמו בדיקא הכיית, רעוע הכיית, אבל לא דקדק לפרשו אחר לשון המקרא, (רס"י), וכן סי' הראש"ס, ובתב עוד ולפי שהיו בעלי קומה וכולם עשרה כל ענה נימד ולא היו נפרדים אילו מאילו כאשר בני אדם כבאים משאר מקומות לשבור בר אחר להם מרגלים אהם: (י) לא אדני ועבדיך וגו', הו"ו במקום

ה מ ע ר

להם, עיין בנאור כמה שהביא דעת הרמב"ן לפרש, מה ראה יוסף לעשות בנה להתנכר ולהניח את אביו הזקן ימים רבים נאצל ויגון, אבל טעמו לא יטעם לי, כי איד נחשב שרק בעבור החלומות יהי' בן מביט ומתפיר לאביו, ידע בלתי נפשו ולא יחיש לישועתו, והלא ידע שאין חלום בלא דברים בטלים, וכמו שכתב רש"י ז"ל על הניח נכוח אנו ואמד, לכן נראה לי כי יוסף אשר הכיר את אחיו, וידע את לבם הקשה ועזות רוח ענרתם, פחד פן אס יודיע לאביו כי עודנו חי הנהו, וכי הוא מושל בארץ מצרים, וינח הוא וביתו אליו מלרימה, פן יתנכלו אחיו עוד הפעם להמיתו, ואס לא יוכלו להרע לו, יחא אולי במזבחה לבס ורוח נקמתם, יתרחרו ריב באנשי מצרים ויהי' לזאת לשמחה בקמיו (כי אין ספק שרבים מהשירים העומדים בתלך המלך יקנאוהו וישטמוהו) ולכן העלים הדבר מאביו (וכן נוטה דעת הרד"א), וכנה עמה כאשר

בָּאוּ לְשֹׁבֵר-אֶכָּל: (יא) כָּלְנוּ בְּנֵי
 אִישׁ-אֶחָד נָחְנוּ בְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא-
 הָיוּ עֲבָדֶיךָ מְרַגְלִים: (יב) וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים לֹא כִי-עֲרֹת הָאָרֶץ
 בָּאתֶם לְרֹאוֹת: (יג) וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם
 עֶשֶׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים וְאֲנַחְנוּ בְּנֵי

דיינע דיענער זינד פיעלמעהר
 געקאממען, פאָררצטח אינעם
 זוקויפען: (יא) וויר אללע זינד
 זאחנע איינעס מאַננעס, ווי
 זינד עהרליכע לויטע, דיינע
 דיענער זינד ניעמאחלס קונד-
 שאַפטער געוועזען. (יב) ער
 שפּראַך צו איהנען: ניין! איהר
 זייד ווירקליך געקאממען, דיא
 שוועכע דעם לאַנדעס וואַחט

צו נעהמען. (יג) זיא אַנטוואַרטעטען: וויר, דיינע דיענער, זינד צוועלף כרדער, זאחנע

תרגום אונקלוס

ר ש י

אָחוּ לְמִיזְבֵּן עֲבֹרָא: (יא) פּוֹלְנָא בְּנֵי גִבְרָא
 חָד נַחְנָא פִּיּוּנֵי אֲנַחְנָא לֹא הָווּ עֲבָדֶיךָ אֱלִילֵי:
 (יב) וַאֲמַר לְהוֹן לֹא אֱלֹהִן בְּדַקָּא דְאַרְעָא
 אַחִירָיוֹן לְמִיחְוֵי: (יג) וַאֲמָרוּ חֲרֵי עֶסֶר
 עֲבָדֶיךָ אַחִין אֲנַחְנָא בְּנֵי גִבְרָא חָד בְּאַרְעָא

(יא) כלנו בני איש אחד כמו.
 נכנלה כהם רוח הקדש וכללוהו עמהם
 שאף הוא בן אלהים: כנים. אחים כמו
 בן דברת (שמות י'). בן בנות ללפחד
 דונרות (במדבר כ"ז). ועברתו לא בן
 גדיו (ישעיה י"ו): (יב) כי ערות הארץ
 באתם לראות. שהרי נכנסתם בעשרה עברי
 העיר למה לא נכנסתם בעשר אחד:
 (יג) ויאמרו שנים עשר עבדיך וגומר.

ב א ו ר

במקום אבל ופירושו לא בן כמו שאתה אומר, אבל עבדיך באו לשבר אכל: (יא) כלנו בני
 איש אחד נחנו, לכך אנו הולכים יחד ולא בזביל עלה רעה במרגלים. (הרש"ם): נחנו,
 נגרעה האל"ף: כנים, נכונים ואמתיים, כמו בן דברת (שמות י' כ"ט), בן בנות ללפחד דברת
 (במדבר כ"ז ז'), ר"ל ישר ונכון, וגם מלת בן המורה על השווי והדמיון כמו בן תעשה (לעיל
 י"ח ה'), ויהי בן (שם א' ז'), היא קרובה בענינה לענין הראשון, ושרש שניהם בן: ור"ע
 ספורנו כתב כנים אוננו, ככל עסקינו, לא היו עבדיך מרגלים, מעולם ואין ראוי
 לחשוד אותנו במרגלות עתה עכ"ל, וכן מתורגם בלשון אשכנז (ניעמח"ס): (יב) ויאמר
 אלהים לא, אין זה אמת: כי ערות הארץ באתם לראות, שאם בן איד לא נשאר אחד מכס
 אף אביכם, כלומר אלילי, ולדעת אס בנימין קיים חמר להם בן, והם השיבו שנים עשר
 עבדיך אחים אוננו וגו', וכן כמו לפנינו שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו (להלן מ"ג ז').
 (הרש"ם): (יג) שנים עשר עבדיך וגו', הנה מה שאמרנו יתברר כי אנו אנו עודנו חי בארץ

ה מ ע מ ר

באשר באו אחיו ובנימין אינו אדם, חשב כי גם בו שלמו ידם, כי ידע שיקר שנאתם אליו
 הי' בעבור שהוא בן האבונה (באשר בארנו בתחלת פרשת וישב), והנה כי עתה יגדל עוד שהנת
 יעקב לבנימין, כי הוא הבן האחרון ונשאר לבדו לאמו אשר מתה עליו, וא"כ אין לספק שגם
 בו יקנאו אחיו, ולזה נתן אותם למרגלים עד הביאו את בנימין, ולכן מה שדבר אתם קשות
 לא היתה זאת ע"ד התכונות, אבל באמת לחמ"א חמה כי יחס לבנו על אחיו מאמו אשר לפי
 דעתו המיתוהו, רק באשר שמע (לקמן כ"א ו"ב) כי אצרו אבל אשמים אוננו וגו', אז הבין
 כי אך לו ולא לאחיו הרעו לעשות, ונכמרו רחמיו עליהם וינד, אבל בכל זאת לא שב מעלתו,
 כי כבר גמר אומר לשום עליהם לילות דברים למען קחתו את בנימין מאתם לעבד, לנסותם
 אם ישימו את נפשם ב.סס להבילו, ואך כאשר עשו בנימין וראה כי כבר נכנע לבכס הערל,
 וני גם בן רחל כרע באז להם, ושהנת נפש יאסוהו, אז התודע להם.

אִישׁ-אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהֵנִיחַ
הַקְטָן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד
אֵינָנו: (יד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף הוּא
אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֵיכֶם לֵאמֹר
מִרְגְּלִים אַתֶּם: (טו) בְּזֹאת תִּבְחָנוּ
חַי פְּרַעֲה אִם-תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם-

תרגום אשכנזי ש"א

אִינוּעם מֵאִנוּעם אִים לֵאנֶדע
כְּנַעַן: דער קלײנסטע אײזט
יעצט בײא אונזערם פֿאַטער,
אונד אײנער דאָס אײזט הײנט
וועג געקאָממען. (יד) יוסף
שפראך צו אײהנען: דײא זאָגע
אײזט, וײא אײך אײך געזאָגט
האַבע: אײהר זײר קונדשאַס-
טער! (טו) דאָדורך זאָללט
אײהרגעפּהױפּט וועררען: כײם

בבוא

לעבן פרעה'ס איהר קאמט פֿאַן היער נײַט אנדערס וועג, אַלס ווען אײער קלײנסטער

ברו

תרגום אונקלוס

דְּכָנְעַן וְהָא זַעֲרָא עִם אֲבוּנָא יוֹסֵף דִּין
וְחָד לִיתְהֵי: (יד) וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הוּא
דִּי מַלְלִית עִמְכוֹן לְמִיטְר אֱלִילִי אַתְוֹן:
(טו) בְּדָא תִּבְחָנוּן חַי פְּרַעֲה אִם תִּשְׁקוֹן

מכא

ר ש י

ובשניל אותו אחד שאינו נחפורנו בעיר
לנפשו: (יד) הוא אשר דברתי. הדבר
אשר דברתי אתם מרגלים הוא האמת
והנכון זהו לפי פשוטו. ומדרש אמר להם
ואילו מלאתם אותו ויפסקו עליכם ממון
הרבה תפדוהו. אמרו לו הן. אמר להם
ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון
מה תעשו. אמרו לו לכך באנו להרוג
לו ליהרג. אמר להם הוא אשר דברתי אליכם להרוג בני העיר באתם מנחש אני בגביע שלי
שנים מכם הקרינו כרך גדול של שנים: (טו) מי פרעה. אם יחיה פרעה כשהיה נשבע על שקר
היה נשבע בחיי פרעה: אם תלכו מזה. מן המקום הזה:

האמת

ב א ו ר

כנען ויגיד הוא ושכניו שהיו י"ב בניו ושאר אחד והקטן נשאר לכלכל וכל אלה הפרטים
יתברר האמת אלך. (ר"ע ספורנו): (יד) הוא אשר דברתי, הדבר אשר דברתי אתם
מרגלים הוא האמת והנכון זהו לפי פשוטו. (רש"י): (טו) בואח תבחנו, שאם חינוס אתם
לא יסכן הקטן את עצמו לנא עמכם לשקר ולהיות בן מות עמכם, (ר"ע ספורנו). ויתכן
ג"כ שהכונה שיבררו דבריהם האמת אתם בזה שיש להם עוד אח קטן, ואם זה אמת אז יאמינם
גם על שארית דבריהם: חי פרעה, הוא אם סמך, והנפרד ממנו חיים, והוא בל"ר לעולם
ולא יתברר, ור' יהודה כ' כי חי פרעה הוא יסיד מן מות וחיים (מזלי י"ח כ"א), והנכון
שהוא ב"ר בסמך והיו"ד והיו"ד הרבים, ויו"ד השש נצלמת, והראוי ח"י כמו ויהיו חיי שרה
(לעיל כ"ג א'), ושש האלה חיי, וכבר הארכתי בזה בקו' עלים לתרופה (כפ' שמות א'
ט"ז), וכונת המאמר, חי פרעה, נשבע בחיי המלך: אם תצאו, שלא תלכו מנאן כי אם
בבוא

ה מ ע ר

(טו) חי פרעה, רזוק הוא בעיני עד מאד, כי ישבע יוסף למרמה (כנראה להלן בפסוק ט"ז) בחיי המלך
אשר הגדיל לעשות עמו ככל הטובות האלה, והלא הוא ידע שאינם מרגלים, ולכן אומר אני, שהכוונה
אחרון את משפטם כמשפט מרגלים שאחת דתם להמית, וכמו שאמר להלן ויאמרו דברינו ולא
תמו, ויתורגם: (כייק לעבטן פרעה'ס! חיהר זאָללט וײז קונדטשאַסער ב עהס כ ד ע לט וועררען),
ובזה לא נשבע לשקר, שנאמת כי לולא הביאו את בנימין, ה' בדעת יוסף לקחת נקמת דמו
ממם, כי אז לא יהי' בעיניו שום ספק כי ידם היתה בו, וכאשר בחרנו.

בבוא אחיכם הקטן הנה:
 (טז) שלחו מכם אחד ויקח את-
 אחיכם ואתם האסרו ויבחנו
 דבריכם האמת אתכם ואם-לא
 חי פרעה כי מרגלים אתם:
 (יז) ויאסף אתם אל-משמר
 שלשת ימים: (יח) ויאמר אלהם
 יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו
 את-האלהים אני ירא: * (יט) אם-
 כנים אתם אחיכם אחד יאסר

ברודער היעהער קאממט.
 (מז) שיקט איינען פאן אייד
 אב, דאסער אייערן ברודער
 האלע, איהר אבער זאללט
 איינגעשפעררט ווערדען: דא-
 דורך זאללען אייערע ווארטע
 געפריפט זיין, אב איהר מיט
 וואה הייט אומגעהט: דען וואו
 ניכט, ביים לעבען פרעה'ס!
 זא זייד איהר קונדשאפטע-
 (יז) מאן טהאט זיא אין פער-
 וואהרונג דרי א טאגע לאנג.
 (יח) אם דריטען טאגע
 שפראך יוסף צו איהנען: טהוט
 פאלגענדעס, דאמיט איהר
 אייער לעבען ערהאלטעט,

אין פירכטע גאטט: (יט) זייד אוהר עהרלכע לייטע, זא בלייבע איין ברודע- פאן

תרגום אונקלוס

ר ש י

מבא אלהן במיתו אחוכון ועירא הקא:
 (טז) שלחו מנכון חד וידבר ית אחוכון
 ואתון תיחאסרון ויבחרון פחגמיכון הקשוט
 אתון אמרין ואם לא חי פרעה ארי אלילי אתון: (יז) וכנש יתהון לבית
 מטרא תלחא יומין: (יח) ואמר להון יוסף ביומא תליחארה דא עיכידו
 ואתקיימו מן קדם יי אגא דחיל: (יט) אם כייני אתון אחוכון חד יחאסר

(ט) הארת אתנס. אם אמת אתנס
 לפיכך ה"ח נקוד פתח שהוא כמו בלשון
 תימה. ואם לא תביאוכו מי פרעה כי
 מרגלים אתם: (יז) משמר. בית האסורים:
 אתון אמרין ואם לא חי פרעה ארי אלילי אתון:
 (יח) ואמר להון יוסף ביומא תליחארה דא עיכידו
 ואתקיימו מן קדם יי אגא דחיל: (יט) אם כייני אתון אחוכון חד יחאסר

בכיה

ב א ו ר

בבוא וגו' ועיין מ"ג בפסוק אם תשקר לי (לעיל כ"א ר"ג), כנאור מלת אם הנאה אחר
 לשון שנועה: (טז) האסרו, תאסרו כמו ומת זהר (דברים ל"ב מ"ט), (הראב"ע). ועל
 דעמי הנוגה כנווי כלו' התרנו בזה. ועל דרך חסד ויראת חללים אמר להם בן התרנו להאסר
 פה עד שחלחו אחד מכם לברר דברכם, (וכן פ' מהר"י אברבנאל), וכן זאת זהר, נא
 הנווי מלת השם כ"ה הפועל כל המעשים הנראים לנו כמקרים, ברזון גמור ולתכלית טוב
 הידוע לו, ואל משה בקירו אשר התמנן לפניו לאמר אעברה נא ואתה את הארץ הטובה
 וגו' (שם ג' ב"ה), אשר השם באהבתו אותו ע"ד פיוס ורזיו, התרלה למות, כי לתכלית טוב
 אנכי מסן בזה, ואם הוא געלס ממך: האמת אחכם, אם אמת אתנס, לפיכך ה"א נקוד
 פתח שהוא כמו בלשון תימה. (כש"י): (יז) ויאסף אתם אל משמר שלשת ימים, שעורו,
 לביות שם שלשת ימים, כי האסיפה היא תחלת העשיה והיא הנסחתם לשם, ואינוה שיבת
 על ישיבתם וענובם שם, ובמו"ג ואספתו אל תוך ביתך וסי' עמר עד דרס אחך אתו (שם
 כ"ב ב'): משמר, בית האסורים, ולשון הרמב"ן ויאסף וגו', עשה בן להפזים ושיאמינו בו
 כי את האלהים הוא ירא ומפני מוראו יוליא אותם שלא ימותו אנשי ביתם ברעב זה טעם
 ואתם לבו הניאו שבר רעבון בחיכם ועוד כי לא ישמעו להנח האחד רק להללת כלם עב"ל:
 (יט) יאסר, יאסר אסור, בן חרגס המתרגם האשכנזי, וכן נראה דעת רש"י ממה שכתב

תרגום אשכנזי שכב

איך אין אייערעם געפענגניס. סע איינגעשפעררט, איהר אבער ציעהעט, אונד ברייג געט היז דען איינקויף פיר דיא הונגערסנאָט איערעם הויז זעס: (ג) אייערן קליינסטען ברודער ברינגט מיר הער, דאָ דורך ווערדען אייערע וואָרטע גלייכהאַפּט ווערדען, אונד איהר ניכט שטערבען. זיא טהאַטען דיעזעס, (גא) אונד שפּר אַלען איינער צום אנדערן: פּרוּוואַהר וויר האַבען אונז אַן אונזערס ברודער פּערשול-דעט, דאָס וויר דיא אַנגסט

בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעכון בתיכם: (כ) ואת אחיכם הקטן הביאו אלי ויאמנו דבריכם וקא תמותו ויעשו כן: (כא) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו ער אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת: (כב) ויען ראובן

ווינער זעעלע געזעהען, אלס ער אונז פלעהעטע, אונד האַבען ניכט האָרען וואָללען. דאָ רום האַט אונז דיעזע נאָט געטראָפּען. (כג) ראובן אַנטוואָרטעטע איהנען, אונד

שפראך

תרגום אונקלוס

ר ש י (יט) צנית משמרכם. שאתם אסורים זו עכשיו: ואחס לכו הביאו. לנית חביבם: שבר רעכון בתיכם. מה שקניתם לרעכון אנשי בתיכם: (כ) ויאמנו דבריכם. יתאמתו ויתקיימו כמו אמן אמן וכמו יאמן נא דבריך (מלכים א' ח'): (כא) אבל. כתרגומו בקושטא. וראיתי בכראשית רבה לישנא דרומא' הוא אבל ברס: באה אלינו. טעמו צנית לפי שהוא כל' עבר שכב באה

בבית משמרכם ואתון איילו אובילו עבדא דחסיר בבתיכון: (כ) וית אחוכון ועירא תיחון לותי ויתחמנו פתגמיכון ולא חמוחון ועבדו כן: (כא) ויאמרו גבר לאחיהי בקושטא חייבין אנחנא על אחונא די חוונא בעקת גפשייה בדר הוה מתחנן לנא ולא קבילנא מניה על בן אחר לנא עקתא דא:

ב א ו ר

צנית משמרכם, שאתם אסורים זו עכשיו עכ"ל: ואחס, אבל אחס, ומורה על מלת אבל, כמשפט מלת הנוכחים הנאה קודם הלווי לנוכחים, כמ"ש בהקדמה ובנאורי פעמים רבות: שבר רעכון בתיכם, מה שקניתם לרעכון אנשי בתיכם: (כ) ויאמנו דבריכם, יתאמתו ויתקיימו, כמו אמן אמן (במדבר ה' כ"ג), יאמן נא דבריך (מלכים א' ח' כ"ו). (כא) אבל, כמו אבל, כמו אכל שרה אשך (לעיל י"ז י"ט), כמו אכן, (הראב"ע) ורש"י כתב אבל, כתרגומו בקושטא, וראיתי בר"ר לישנא דרומא' הוא אבל, ברס עכ"ל, וכפ"י הכד"ק בשרשים שרש אבל שענינו אמת: אשר ראינו צרה נפשו בהתחננו אלינו, חשנו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה, כי היל' אסיהם ברס מתחנן ומתפלל לפניהם ולא ירחמו, והכתוב לא ספר זה שם, או מפני שהדבר ידוע בטבע כי יתחנן אדם לאחיו כבואו לידם להרע לו וכו', או מדרך הכתובים שמקלרים במקום אסד ומאריכים בו במקום אחר. (הרמב"ן): בהתחננו, הנו"ן הא' ראוי' להדגש לס' הננין, והוקלה שלא יתקבצו ג' נונין יחד, כי הדגושה תקרא כפסל אות: באה, מלעיל שהוא עבר ות"א ויב"ע אחת: (כב) ויען ראובן אחס וגו', הנה ראובן ענה להם שכבר אמרתי אליכם בשעת מעשה שלא תמטאו בו

וְהָאֶחָד אֶת־שִׁקּוֹ לָתֵת מִסְפּוֹא
 לַחֲמֵרוֹ בְּמִלּוֹן וַיֵּרָא אֶת־כֶּסֶפוֹ
 וְהִיגְדוּ הוּא בְּפִי אֲמַתְהֶהוּ׃
 (כח) וַיֹּאמֶר אֶל־אֲחָיו הוֹשֵׁב כֶּסֶפִּי
 וְגַם הִנֵּה בְּאֲמַתְחָתִי וַיֵּצֵא לָבָם
 וַיַּחְרְדוּ אִישׁ אֶל־אֲחָיו לֵאמֹר מַה־
 זָאת עֲשֵׂה אֱלֹהִים לָנוּ׃ (כט) וַיָּבֹאוּ
 אֶל־יַעֲקֹב אֲבֵיהֶם אֶרְצָה כְּנָעַן

הערב ערבע עפפנעטע איינער
 זיינען זאק, זיינעם עזעל פוט
 טער צו געבען, אונד זאד זיין
 געלד, וועלכעס אָבען אָ דער
 עפפנונג דעם פוטטער זאקקעס
 ויא. (כח) ער שפראך צו זיי
 נען ברירערן: מאן האט מיר
 מיין געלד וויעדער געגעבען,
 היער ליענט עס אים פוטטער
 זאקקע! דא ענטפיעל איהנען
 דאז הערן, אונד ויא ער שפראך
 קען איינער געגען דען אנדערן,
 שפראצען: וואס האט אונד
 גאטט דא געטהאן? (כט) זיא קאמען צו איהרעם פאטער יעקב אין דאן לאנד כנען, אונד

ויגידו

שפראצען: וואס האט אונד גאטט דא געטהאן? (כט) זיא קאמען צו איהרעם פאטער יעקב אין דאן לאנד כנען, אונד

חרגום אונקלוס

חַד ית סקיה למחן פיסתא לחמריה בבית
 מבחא והוא ית בספיה והא הוא בפומ
 טועניה: (כח) ואמר לאחיהו איתוחב פספי
 ואף הא בטועני ונפק מדע לבהון וחדו
 גבר לאחיהו למימר מה דא עבד יי לנא: (כט) ואחו לות יעקב אבהון לארעא דכנען

הוא לוי שנאמר יחיד משמעיו בן
 זוגו במלון. במקום שלנו בלילה: אמתת.
 היא שק: (כח) וגם הנה באמתת.
 גם הכסף בו עם הכנואה: מה זאת
 עשה אלהים לנו. להביאנו לדי עליה
 זו שלא הושג אלא להמעולל עלינו:
 גבר לאחיהו למימר מה דא עבד יי לנא: (כט) ואחו לות יעקב אבהון לארעא דכנען

וחויו

ב א ו ר

האז מהס ויתכן להיות ראובן כי הוא הנכור כמו אחד בשטון, וכוננו בעבור הה"א הידועה,
 ורש"י פי' שהוא לוי שנאמר יחיד משמעיו בן זוגו, וכן חרגס יב"ע, וכן סופר בס' הישר:
 אמחחור, האל"ף נוסף ית"ו לנקבה והיא לשמיכות והפכה כי מבלי הסמיכות אמתת
 כפלס אוקרה. והנכון כי אמתת אחד בסמוך ובמוכרת ומיבורו לכנויים יוכיח אמתתו אמתתו
 וז"ל היה מן אמתת היה המ"ו רפה, והוא השק. (רד"ק בששים שרש מתח).
 והנה חירע לאחד מהם שאלו כספו נפי אוחו השק שמתח ולא קרה לאחרים כן
 עד העת מריקים את כלם, אולי קרה הדגד במקרה שהושם כסף אחד מהם
 קרוב לפי השק למעלה, וניתר השקים הושם למטה, והרמב"ן ז"ל כתב והקרוב חלי כי אמתת
 שק גדול יק לו שני גדלים הנקרא כלשון חלמוד מתרחח ובפי אחד מן הלדין הושם הכסף
 לכלם ואירע לאחד שמתח ה"ד הכוף שהיה בו הכסף ולא לאחרים, ונקרא אמתת בעבור
 שמתח לנדיק עכ"ל: (כח) ווצא לבם, על דרך נפשי יצאה בדברו (ש"ה ה' ו'), ואנקלוס
 חרגס זה כפי המליכה הנכונה בענין זה בארמי, ויפק מדע לבהון, וכן חייב"ע, וכן המתרגם
 האשכנזי חרגס וילא (ענטפיעו), כפי הכוונה והמליכה הנכונה כל"א: ויחרדו, התרדה הי'
 פחד שתומי המניח לאדם נעדה ומנועת הגוף, ועיין מ"ש בפסוק ויחרד (לעיל כ"ו ל"ג):
 מה זאח עשה אלהים לנו, להביאנו לדי עליה זו שלא הושג אלא להמעולל עלינו:

ה מ ע ר

להם, לכן השיב את כספם: (כו) אמחחור, שרש מתח, והוראתו הפתפשות והמשיכה,
 ואולי הוא בחילוף מן משר, כמו וימתחם באהל לשנת (ישעי' מ' כ"ב), ומהו נקרא השק
 אמתת לפי שהוא כחשט (מדברי הרד"ק).

וַיִּגִּידוּ לּוֹ אֵת כָּל־הַקֶּרֶת אֲתֶם
 לְאמֹר: (ל) דְּבַר הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ
 אֲתָנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כְּמַרְגְּלִים
 אֶת־הָאָרֶץ: (לא) וַנֹּאמֶר אֱלֹהֵי
 כְּנָיִם אֲנַחְנוּ לֹא הָיִינוּ מַרְגְּלִים:
 (לב) שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵן אֲנַחְנוּ אֲחִים
 בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינְנוּ וְהַקָּטָן
 הַיּוֹם אֶת־אָבִינוּ בְּאָרֶץ כְּנָעַן:
 (לג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הָאִישׁ אֲדֹנֵי
 הָאָרֶץ בְּנֵאת אֲדַע כִּי כְנָיִם אַתֶּם
 אֲחֵיכֶם הָאֶחָד הִנִּיחוּ אֶתִּי וְאֶת־
 רַעְבּוֹן בְּתֵיכֶם קָחוּ וְלִכּוּ:
 (לד) וְהִבִּיאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם הַקָּטָן
 אֵלַי וְאֲדַעֵה כִּי לֹא מַרְגְּלִים אַתֶּם
 כִּי כְנָיִם אַתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם אֲתֵן

בער־טעמען איהם, וואס איהם.
 נען בענגענעט וואר, וויא
 פאלנט: (ל) דער מאן, דער
 הערר דעם לאנדעס, רעדע.
 טע הארט מיט אונז, אונד
 היעלט אונז פֿיר קונדשאפטער
 דעם לאנדעס. (לא) וויר אינט.
 ווארטעטען איהם: וויר זינד
 עהרליכע לייטע, וויר ווארען
 ניעמאלס קונדשאפטער,
 (לב) וויר זינד צוועלף ברודער,
 זאהנע אונזערס פֿאטערס,
 איינער איזט ווענגעקאממען,
 דער קליינסטע אבער איזט
 יעצט ביא אונזערס פֿאטער
 אים לאנדע כנען; (לג) אלליין
 דער מאן, דער הערר אים
 לאנדע שפראך: דארטן ווילל
 איד ערקעננען, דאס איהר
 עהרליך וויר: איינען ברודער
 פֿאן איד לאסט ביא מיר, אונד
 איהר נעהמט דיא נאטהרדורפט
 פֿיר אייער היז, אונד ריווט,
 (לד) אונד, ברינגט מיר אייער

קליינסטען ברודר הער! היעראן ווערדע איד אלסראן ערקעננען, דאס איהר קיינע קונדשאפט
 טער, זאנדערן עהרליכע לייטע זייר, געבע אייך אייערן ברודער ווערדער, אונד איהר

תרגום אונקלוס

וְחִוּי לִיהִי יַח כָּל דְּעָרְעָא יִתְהוֹן לְמִימָר: (ל) מִלִּיל גְּבָרָא רְבוּנָא דְאַרְעָא עֲמָנָא קִשְׁיִן
 וַיְהִי יִתְנָא כְּמֵאֲלֵלֵי יַח אַרְעָא: (לא) וְאַמְרָנָא לִיהִי בִּיּוּנֵי אֲנַחְנָא לֹא הָיוּנָא
 אֱלִילֵי: (לב) קְרִי עֶסֶר אֲנַחְנָא אַחִין בְּנֵי אָבוּנָא חָד לִיתוּהִי וְזַעֲרָא יוּמָא
 דִּין עִם אָבוּנָא בְּאַרְעָא דְכְנָעַן: (לג) וְאַמֵּר לָנָא גְּבָרָא רְבוּנָא דְאַרְעָא בְּדָא
 אִידַע אָרִי כִּיּוּנֵי אַתּוֹן אַחוּכוֹן חָד שְׂבוּקֵי לְחָתִי וַיַּח עֲבוּרָא דְחָסִיר בְּבִתְיִכוֹן
 סְבוּ וְאִיזִילֵי: (לד) וְאִיתִיו יַח אַחוּכוֹן זַעֲרָא לְחָתִי וְאִידַע אָרִי לֹא אֱלִילֵי
 אַתּוֹן אָרִי כִּיּוּנֵי אַתּוֹן יַח אַחוּכוֹן אַתּוֹן לְכוּן וַיַּח אַרְעָא תַעֲבִדוּן בְּהַ סְחוּרְתָא:
 יתה

ב א ו ר

(לג) ואח רעבין בחיכס, מקרא קלר הוא ופירושו ואת שר או לורך רעבין במיכס: (לד) כי לא
 מרגלים אחם כי כנאים אחם, א"ת שניהם אחי, חנל לדעת הרש"ם ס"פ וירא (שס י"ח ט'), רוב כי

הרגום אשכנוי

קאננעט אים לאנדע פרייא
הערום ריווען. (לה) דא זיא
נון איהרע זעקקע אויסלעער=
טען, האטטע יעדער זיין
בינדגערל אין זיינעם זאקקע.
אלס זיא נון זאמטט איהרעם
פאטער דיא געלדבינדעל זא=
הען, געריעטהען זיא אין
פורכט. (לו) איהר פאטער
יעקב שפראך צו איהנען: מיך
וואללט איהר אום מיינע קינד-
דער ברינגען! יוסף איזט היין,

ר ש י

(לד) ואת הארץ תסחרו. תסוכנו. וכל
לשון סוחרים וסחורה על שם שמחזרים
וסיכופים אחר הפרקמטיא: (לה) לרור
כספו. קשר כספו: (לו) אותי שנלחם.
מלמד שחשן שמת הרגוהו או מכרוהו
כיוסף: שנלחם. כל מי שננוי אנודים
קרוי שכול:

מ ק ז מב

לכם ואת הארץ תסחרו: (לה) ויהיו
הם מריקים שקיהם והנה איש
צורר כספו בשקו ויראו את-
צרות כספיהם המה ואביהם
וייראו: (לו) ויאמר אלהם יעקב
אביהם אתי שכלתם יוסף איננו

ושמעון

תרגום אונקלוס

(לה) והיה איננו מריקין סקיריון והא
גבר צורר כספיה בשקיה וחוו ית צררי
כספיהו איננו ואביהו ודחילו: (לו) ואמר
להו יעקב אבוהו יתי אתכלתון יוסף ליחיהי

ושמעון

ב א ו ר

שאתר לא מתפרשים אלא ע"ט, וכן יהיה באורו כאן כי לא מרגלים אדם אלא כניס אדם,
וכן תיב"ע הא' ארום והנ' אלא: ואת הארץ תסחרו, ויתכן שאמר להם יוסף ואת הארץ
תסחרו ולא ספרו הנמוכ (וכס' הישר סופר זה בדברי יוסף אליהם), וכן במקומות רבים
יקלר במעשה או בספור. (מדברי הרמב"ן ז"ל): (לה) צורר כספו, קשר כספו: ויראו אז
צרות כספיהם וגו' ויראו, כאשר ראו הם ואביהם את צרות כספיהם, אז יראו מזה,
כי כשפחה האחד את שקו במלין היה עדיין ספק בלבנם אולי משגה הוא, וכשראו כלם את
צרות כספיהם, אז נתחזק הדבר בלבם, כי בנוונה הושב להם להשתולל עליהם, ואף כי
לא היו אז בארץ מלרים תחת רשות יוסף, מ"מ נתייחדו אולי ילעזבו עוד הפעם לילך למלרים
כשבר אובל, או אולי יעשה רעה עם שמעון שהוא אללו במשמר, וכן תיב"ע ודחילו על שמעון
דשקו חמן: כספיהם, הפ"א דגושה שלא כמנהג המשקל הזה שלמ"ד הפעל רפי נסמיכות
הרבים ובכנויו כמו מן מלך, ונתן מלכיהם בידך (דברים ז' כ"ד), ומן דרך, נחרו בדרכיהם
(ישעי' ס"ו ג'), ולשון הרשע"ס פה, כספיהם, לפי שהסמך מכלעה את החטף נדגשת הפ"א
של כספיהם, וכן נסך גספיהם עכ"ל, והנה כנגדו מלת מלך חרב ודומיהם למאות שלמ"ד
הפעל רפה, ואם כוונתו שהסמך יש לה סגולה אחרת משאר אותיות, מה יענה במלת חסד
שהדל"ת רפוי' נסמיכות הרבים, כמו תסדי דוד (ישעי' נ"ה ג'), לחסדי דוד (ד"ה נ"ו מ"ב),
שכולס הדל"ת רפוי': (לו) שכלתם, כל מי שננוי אנודים קרוי שכול, ולדעתו הקל משרא
זה הוא עומד כמו למה ששכל (לעיל כ"ז מ"ה), והנכד ממנו פעמים עומד כמו רחליך ועזיך
לא

ה מע ר

(לד) תסחרו, יפה תרגם הרמב"ן (דף ז' חזק פרייה כעריזען), כי כל לשון סחורה וסוחר הוא
מענין סחור סור שהוא תרגם טן סכינ סכינ (עיין רד"ק שרש סחר), ולפי שחשד אותם במרגלים
אמר עתה שאם יביאו את אחיהם, אז יוכלו לעבור בארץ לארצה ולרמנה.

וּשְׁמַעוֹן אֵינְנוּ וְאֶת־בְּנֵימִן תִּקְחוּ
 עָלַי הָיוּ כְּלָנָה: (לז) וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן
 אֶל־אָבִיו לֵאמֹר אֶת־שְׁנֵי בְנֵי
 תְּמִית אִם־לֹא אָבִיָּאנוּ אֵלָיִךְ
 תִּנָּה אֶתּוֹ עַל־יְדֵי וַאֲנִי אֲשִׁיבְנוּ
 אֵלָיִךְ: (לח) וַיֹּאמֶר לֹא־יֵרֵד בְּנֵי
 עִמְכֶם כִּי־אָחִיו מָת וְהוּא לְבָדוֹ
 נִשְׁאָר וּקְרָאָהוּ אֶסֶן בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר
 תֵּלְכוּ־בָהּ וְהוֹרְדֶתֶם אֶת־שִׁיבְתֵי

אונר שמעון איננו איזט הוין ,
 בנימין וואללט איהר אייך נעה=
 מען; איבער מיך ערנעהט דייע=
 זעם אללעס . (לז) ראובן אנט=
 ווארטעטע זיינעם פאטער ,
 אונר שפראך: מיינע ביידען
 זאהנע וואלסט דוא טערטען ,
 ווען איך איהן דיר ניכט וויעדער
 ברינגע! גיב איהן גור אין מיי=
 נע האנד , איך ווילל איהן דיר
 וויעדער צוריק ברינגען. (לח) ער
 שפראך: טיין זאָהן זאלל ניכט
 מיט אייך הינאָב רייזען , דען
 זיין ברודער איזט טאָדט , ער
 איזט אלליין איבריג; ווען איהם

ביגון

איין אונגליק בענענגטעט אויף דעם וועגע , וועלכען איהר רייזט , זאָ ווירדעט איהר כּיין גרויעס הויפט מיט קומטער אין דיא גרופט ברינגען .

תרגום אונקלוס

ר ש י

אינ

וּשְׁמַעוֹן לִיחֹהֵי יִת בְּנֵימִן הַדְּבָרוֹן עָלַי
 הָוָאָה כּוֹלְהוֹן: (לז) וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן לְאָבִיהֵי
 לְמִימַר יִת תְּרִין בְּנֵי תְּמִית אִם לֹא אִיתִינִיה
 לָךְ הֵב יִחִיהַ עַל יְדֵי וַאֲנִי אֲחִיבִינִיה לָךְ: (לח) וַיֹּאמֶר לֹא יִחֹחַ בְּרֵי עִמְכוֹן
 אָרִי אָחֹהֵי מִיתָ וְהוּא בְּלַחֲדוּהֵי אֲשַׁתָּאָר וַיַּעֲרֵעִינִיה מוֹרְאָא בְּאוֹרְחָא דִּי
 תְּהִכּוֹן בָּהּ וְתַחֲתוֹן יִת שִׁיבְתֵי בְּדוּנָא לְשִׁאוּל:

(לח) לא ירד בני עמכם . לא קבל דבריו
 של ראובן . אמר כבוד שוטה הוא זה הוא
 אומר להמית בניו וכי בניו הם ולא בני :
 כאשר

וכפנא

ב א ו ר

לא שכלו (שם ל"א ל"ח), וכן לא תהי' משכלה ועקרה (שמות כ"ג כ"ו), ורובו יוגא כמו כאשר
 שכלה נשים חרבך (שמואל א' ט"ו ל"ג), וכן פה אחי שכלתם, הוא יולא, והכוונה הרי הוא
 נאלו כנר גרמחם לי רעת השכול: כלנח, בה"א נוספת והראוי כלן, והוא כנוי לנסמרות,
 ולכן פי' הראש"ע כל הלכות האלה, וכבר נחבתי פעמי' רבות שכן דרך המואר במסרון הממואר
 לכא בל"ג: (לז) אח שני בני חמיה, קבל עליו נאלה להביאו אל אביו כי אמר לו את שני
 בני תמית בהיות ענשך עלי אס לא אשינו אליך והוא בענין מה שאמר יהודה וטחאמי לך
 כל הימים וכו', והנה יעקב לא נטח בראובן כאשר נטח ביהודה וכו', והכלל כי היחס עלת
 יהודה טובה להניחו לזקן עד שיכלה פת מן הכית כי אז ישמע והוא מה שאמר לו ונחיה ולא
 נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו. (קלור מדברי הרמב"ן ז"ל): על ידי, אין הכוונה בו כמו
 אל ידי, רק הכוונה בו על אחריותי: (לח) לא ירד בני עמכם, לא קבל דבריו כי אמר וכי
 בניו אינם בניו, כן פי' רש"י, והוא מנ"ר: והוא לכבוד נשאר, תיב"ע מן אמיה: וקראהו,
 ענין מקרה והזמנות שלא נכוונה, והמורה על הענין הזה נמלא רוצו בה"א למ"ד הפעל,
 ומעוטו נאל"ף למ"ד הפעל, וכן להלן כפ' ויגש (מ"ד כ"ט) ואמר וקרהו, בהשמטת למ"ד
 הפעל על דרך גזרת נמי למ"ד ה"א:

כאשר

תרגום אשכנזי

מג (א) אינדעססען וואר דיא הונגערסנאטה שווער אים לאנדע. (ב) אלס זיא נון דען איינקויף, וועלכען זיא פאן מצרים געבראכט, אויפגעצטהרט האטטען, שפראך איהר פאטער צו איהנען: גע- העט וויעדער הין, קויפט אונז און וועניג שפיווע איין. (ג) יהודה אנטווארטטעט: דער מאן האט אונז געווארנט, אינד שפראך: איהר זאללט מיין אנגעזיכט ניכט וויע- דער זעהען, ווען אייער ברו- דער ניכט בייא איך איזט! (ד) שיקסט דוא אונזערן ברו- דער מיט אינו, זא רייזען וויר הינאב, אונד קויפען דיר שפיי- זע אייז: (ה) שיקסט דוא איהן אכער ניכט מיט, זא קאננען

מ ק ז מכ מג

ביגון שאולה: מג (א) והרעב כבוד בארץ: (ב) ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו ממצרים ויאמר אריהם אביהם שבו שברו לנו מעט אכל: (ג) ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: (ד) אם ישיק משלה את אחינו אתנו נרדה ונשברה לה אכל: (ה) ואם אינה משלה לא נרד

תרגום אונקלוס

מג (א) וכפנא תקיף בארעא: (ב) והוה בד שישיאו למיכל יח עבדא דיאיתאון ממצרים ואמר להון אבוהון טובו זבונג לנא זעיר עבדא: (ג) ואמר ליה יהודה למימר אסהדא אסהיד בנא גבדא למימר לא תחזון אפי אלהו בד אחוכון עמכון: (ד) אם איתך משלה יח אחונא עמנא נוחח ונבון לה עבדא: (ה) ואם ליתך משלה

לא

ר ש י

מג (ב) כאשר כלו לאכול. יהודה אמר להם המתינו לזקן עד שתכלה פת מן הכית: כאשר כלו. כד שניאו. והמתרגם כד ספיקו טועה. כאשר כלו הנזלים לשמות. מתרג' כד ספיקו כשמו די ספיקס הוא גמר שתייתם. אבל זס כאשר כלו לאכול כאשר תס האוכל הוא וסחרגמין כד שניאו: (ג) העד העיד. ל' התראה שסתם התראה מתרה זו נפני עדים. וכן העידותי באבותיכם (ירמיה י"א ז'). רד העד נעם (שמות י"ט): לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם. לז

חראנוי

ב א ו ר

מג (ב) כאשר כלו, לשון רש"י כאשר כלו, כד שניאו (כן ת"א, ויב"ע תרגם כד ספיקו, והוא תרגם כד ספיקו טועה, כאשר כלו הגמלים לשמות (לעיל כ"ד כ"ב), מתורגם כד ספיקו, כשמו די ספיקס הוא גמר שתייתם, אבל זה כאשר כלו לאכול, כאשר תס האוכל הוא ומתורגם כד שניאו עב"ל, הכוונה כי שם סנת ההפסק נפועל, אבל כחן הסנה נפעול, כי תס האוכל: (ג) העד העיד, לשון התראה שסתם התראה מתרה זו נפני עדים העדתי באבותיכם (ירמיה י"א ז'), רד העד נעם (שמות י"ט כ"א). (רש"י): לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם, לא תראוני בלא אחיכם אתכם, ואונקלוס תרגם אלהן כד אחוכון עמכון, יזנ הדבר על אופנו ולא דקדק לתרגם אזר לשון המקרא, (רש"י). ויב"ע וכן המתרגם האשכנזי דקדק